



การปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ Shan labors adaptation in Mueang District, Chiang Mai Province

วิชุดา มาตันบุญ
Wichulada Matanboon

Article History

Receive: March 21, 2024

Revised: April 29, 2024

Accepted: April 29, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รูปแบบการวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง จำนวน 28 คน ได้แก่ แกนนำแรงงานไทใหญ่ ผู้นำในชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ ผู้ให้ข้อมูลเสริม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในองค์กรพัฒนาเอกชน ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และทำกลุ่มสนทนากับแกนนำแรงงานไทใหญ่ จำนวน 4 กลุ่ม (26) คน ผลการวิจัยพบว่าแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งแรงงานถูกกฎหมายและแรงงานผิดกฎหมาย เมื่อแรงงานไทใหญ่เข้ามาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่แล้วได้มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างมีความสุขและสามารถหารายได้จากการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับตัวในด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ อาชีพและการทำงาน การสื่อสารและภาษา การศึกษาของบุตรหลาน การแต่งกาย ประเพณีและวัฒนธรรม สุขภาพ สิทธิและเสรีภาพ

คำสำคัญ : การปรับตัว ; แรงงาน ; ไทใหญ่ ; แรงงานไทใหญ่ ; เชียงใหม่

ABSTRACT

The objective of this qualitative research was to study the Shan labors adaptation in Mueang District, Chiang Mai Province. The data was collected using in-depth interviews, focus groups and observations. This research purposively selected 28 key informants including Shan labors leaders, community leaders such as village headmen, monks and additional information provider concluding non-governmental organization officers in Mueang District, Chiang Mai Province. The focus group was used with 4 groups of Shan labors leaders (26 people). The results found that Shan labors at Mueang District, Chiangmai Province are both legal and illegal labors. After immigrated to Mueang District, Chiangmai Province, the Shan labors have adapted to live in the area happily and be able to earn income from solid working. The adaptations of Shan labors were in the aspect of subsistence, occupation and working, languages and communication, child education, dressing, cultural and traditions, rights, and freedom.

Keywords : Adaptation ; Labor ; Shan ; Shan Labor ; Chiangmai

บทนำ

ประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติจำนวนมากที่เข้ามาทำงานทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ด้วยปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากประเทศเพื่อน จากข้อมูลสถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวในเดือนพฤศจิกายน 2566 ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานทั่วราชอาณาจักรของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว พบว่ามีจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในประเทศไทย ทั้งหมด 2,605,231 คน ในจำนวนนี้ทำงานในเขตภาคเหนือ จำนวน 249,825 คน และทำงานในจังหวัดเชียงใหม่เกินครึ่งหนึ่งของจำนวนที่ทำงานในภาคเหนือทั้งหมด คือ มีจำนวนแรงงานที่ทำงานในจังหวัดเชียงใหม่สูงถึง 133,717 คน (Foreign Workers Administration Office, 2023) อย่างไรก็ตามสถิติดังกล่าวนี้เป็นสถิติของแรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานเท่านั้น ในขณะที่ในความเป็นจริงมีแรงงานต่างด้าวอีกจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกต้อง จึงอนุมานได้ว่าแรงงานต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้นมีจำนวนมากกว่าสถิติที่เป็นอยู่ ในภาคเหนือของประเทศไทยมีพื้นที่ติดแนวชายแดนหลายแห่งและเป็นช่องทางในการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวไทใหญ่ที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานมาจากประเทศต้นทางคือเมียนมา และมีพัฒนาการการเข้ามามากขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แรงงานเหล่านี้มีส่วนขับเคลื่อนในระบบเศรษฐกิจของไทยมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ และในด้านของแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในพื้นที่นั้นมีการปรับตัวในด้านการทำงานเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี (Muenchai and Pardthaisong, 2021) เพื่อให้อยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีความสุข

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาของภาคเหนือ มีศักยภาพด้านการค้า การเงิน การลงทุน การอุตสาหกรรม การศึกษาและการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับโลก (Puwanatajit, Sarobon and Wongtip (2018) มีอุตสาหกรรมและการบริการจำนวนมากที่ใช้แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในตัวเมืองและชนบทของเชียงใหม่ นอกจากนี้ จังหวัดเชียงใหม่ยังมีชายแดนติดต่อกับประเทศเมียนมาหลายจุด จึงเป็นเป้าหมายของแรงงานต่างด้าวจากเมียนมารวมทั้งแรงงานไทใหญ่ที่ต้องการเข้ามาทำงานและเพื่อหาช่องทางไปทำงานต่อยังกรุงเทพมหานคร ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่จึงได้เกิดชุมชนแรงงานไทใหญ่ขึ้นมาหลายแห่ง มีลักษณะการอาศัยอยู่รวมกันจำนวนมาก อาทิ ชุมชนรอบวัดป่าเป้า ชุมชนรอบวัดกู่เต้า ชุมชนโป่งน้อย และอาศัยอยู่ตามหอพักหรือบ้านเช่าตามชุมชนรอบตลาดสด แรงงานไทใหญ่เหล่านี้ มีการชักชวนกันเข้ามาทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่ในรูปแบบของเครือข่ายเพื่อน เครือญาติ หรือคนที่มาจากชุมชนเดียวกันจากประเทศเมียนมา ลักษณะการอยู่อาศัยของแรงงานไทใหญ่จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม หากเป็นหอพักเป็นห้องก็จะพักรวมกันหลายคน นอกจากเป็นการลดค่าใช้จ่ายแล้ว การอยู่รวมกันยังทำให้แรงงานไทใหญ่รู้สึกปลอดภัยและมีความมั่นคงในชีวิต ได้ความรู้สึกเหมือนอยู่ในชุมชนที่เมียนมาการใช้ชีวิตในจังหวัดเชียงใหม่ท่ามกลางสังคมและวัฒนธรรมที่แปลกใหม่จึงทำให้แรงงานเหล่านี้มีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมของคนเชียงใหม่ ทั้งในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน ภาษาและการสื่อสาร การแต่งกาย ในขณะที่เดียวกันแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ก็ได้รับศึกษาวัฒนธรรมและประเพณีของชาติพันธุ์ตนเองได้เป็นอย่างดี ผ่านการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อกองอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เอาไว้ในฐานะลูกผสมทางวัฒนธรรมมากกว่าจะกลายเป็นไทยในทางเดียว (Nasee, 2021) สะท้อนให้เห็นได้แก่ชัดเจน ได้แก่ การจัดงานประเพณีปอยส่างลองของชาวไทใหญ่ที่มีการจัดอย่างยิ่งใหญ่ทุกปีทั้งในตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอรอบนอก โดยจะเห็นภาพแรงงานไทใหญ่แต่งชุดได้อย่างสวยงามและภายใต้ตลาดแรงงานอาเซียนในปัจจุบันที่มีการเปิดเสรีทางการค้า และแต่ละประเทศมีนโยบายที่เอื้อให้แรงงานสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานยังประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้แรงงานไทใหญ่ต้องมีการปรับตัวในด้านการงานเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีทักษะฝีมือสามารถแข่งขันด้านฝีมือแรงงานกับแรงงานของประเทศอื่นได้ การวิจัยนี้ จึงต้องการศึกษาว่าแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการปรับตัวอย่างไร เพื่อให้ตนเองสามารถอาศัยอยู่ในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและมีรายได้จากการทำงาน โดยเฉพาะการปรับตัวในด้านฝีมือแรงงาน เพื่อให้สังคมได้เห็นการปรับตัวของแรงงานไทใหญ่และเป็นประโยชน์ต่อคนในพื้นที่ที่มีแรงงานอาศัยอยู่และหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานไทใหญ่ รวมถึงผู้ที่มีความสนใจในประเด็นเกี่ยวกับแรงงานไทใหญ่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่



เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดการเคลื่อนย้ายถิ่น (Migration Concept) และทฤษฎีการปรับตัว (Adaptation Theory) มาอธิบาย โดยแนวคิดการย้ายถิ่นนั้นได้มี Eisenstadt (1953) นิยามการย้ายถิ่นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงไปยังอีกสังคมหนึ่งเกี่ยวข้องกับละทิ้งถิ่นฐานเดิมเพื่อตั้งถิ่นฐานในถิ่นใหม่ที่มีความแตกต่าง โดยการย้ายถิ่นส่วนใหญ่ผู้ย้ายถิ่นจะเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตทางสังคมของพื้นที่ที่อาศัยก่อนหน้าและการสร้างรูปแบบการใช้ชีวิตทางสังคมใหม่ในที่ผู้ย้ายถิ่นอพยพและตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ และ Goldscheider (1971) ได้นิยามการย้ายถิ่นว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงถิ่นที่อยู่อย่างถาวร โดยเกี่ยวข้องกับการออกจากสังคมวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกสังคมและวัฒนธรรมหนึ่ง คล้ายๆ กับความคิดเห็นของ Week (1989) ที่เห็นพ้องกันว่า การโยกย้ายถิ่นฐานเป็นกระบวนการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยและการเคลื่อนย้ายกิจกรรมทางสังคมทั้งหมดจากถิ่นเดิมไปสู่ถิ่นใหม่ ผู้อพยพย้ายถิ่นทุกคนมีถิ่นกำเนิด (สถานที่จากมา) และจุดหมายปลายทาง (สถานที่ที่ไปถึง) การย้ายถิ่นเกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ในการแสวงหาปัจจัยในการดำรงชีวิตในถิ่นฐานใหม่ มีปัจจัยด้านค่าจ้างและสวัสดิการการจ้างเป็นตัวดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น เช่น แรงงานไทใหญ่จากประเทศเมียนมาได้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในประเทศไทย ลักษณะการย้ายถิ่นของแรงงานเป็นการย้ายแรงงานไปยังแหล่งที่มีความเจริญมากกว่า มีรูปแบบการทำงานที่หลากหลาย และมีค่าจ้างแรงงานที่สูงกว่าประเทศต้นทาง

ทฤษฎีการปรับตัว (Adaptation Theory) ของรอยได้อธิบายถึงพฤติกรรมปรับตัวของมนุษย์ว่าเป็นระบบการปรับตัวแบบองค์รวม เป็นระบบเปิด ภายในมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตลอดเวลา ซึ่งรอยมองว่าบุคคลประกอบด้วยกาย จิตใจ และสังคม มีความเป็นองค์รวม ไม่สามารถแยกออกจากกันได้เพื่อความเป็นปกติสุข และขึ้นอยู่กับระดับการปรับตัว (Adaptation Level) (cited in Uratanamane, 2024) การปรับตัวของบุคคลออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านร่างกาย การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ และการปรับตัวด้านการพึ่งพาหะหว่างกัน เป็นการปรับตัวเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมของมนุษย์ ทฤษฎีการปรับตัวเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์เมื่ออาศัยอยู่ในสังคมย่อมมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ในสังคมนั้นอย่างมีความสุข มีทั้งการปรับตัวตามที่ตั้งคาคาดหวัง การปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เช่นเดียวกับแรงงานที่มีการเคลื่อนย้ายไปทำงานยังต่างถิ่นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ไปอาศัยอยู่ใหม่ได้อย่างกลมกลืน และอยู่ในสังคมใหม่ได้เป็นเวลานาน โดยมีการปรับตัวในด้านวิถีชีวิต เช่น ภาษาและการสื่อสาร ประเพณีและวัฒนธรรม และปรับตัวในด้านทักษะการทำงาน เพื่อพัฒนาฝีมือแรงงาน ทำให้มีค่าตอบแทนที่สูงขึ้นและมีรายได้ต่อเนื่อง สามารถเก็บเงินจากการทำงานได้จำนวนมาก

ได้มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาของ Puwanatajit, Sarobon and Wongtip (2018) พบว่าแรงงานชาวไทใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่โดยส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อายุอยู่ช่วงระหว่าง 21-30 ปี รองลงมาอายุ 31-40 ปี การศึกษาไม่ได้เรียนหนังสือ ลักษณะงานที่ทำงานของแรงงานชาวไทใหญ่คืองานก่อสร้าง รองลงมาทำงานทั่วไปหรือรับจ้าง รายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท รองลงมา 10,000-15,000 บาท ระยะเวลาเข้ามาทำงานในเชียงใหม่มากกว่า 10 ปี รองลงมา 3-5 ปี มีสถานะทางทะเบียนเป็นแรงงานขออนุญาตทำงานในประเทศไทย โดยมีระยะเวลาทำงานไม่ถึง 1 ปี ส่วนใหญ่เข้ามาทำงานในเชียงใหม่โดยการอพยพหนีภัยเข้ามาอาศัยอยู่กับญาติก่อน จากนั้นจึงเข้ามาเป็นแรงงาน ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามาทำงานใจเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มี 2 ประเด็นคือ ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ การปกครองแบบทหารเมียนมา ก่อให้เกิดปัญหาการสู้รบระหว่างทหารของกองทัพเมียนมากับกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ การถูกบังคับให้เป็นทหาร ความยากลำบากของประชาชน กระแสนิยมของคนไทใหญ่ และปัจจัยดึงดูด ได้แก่ โอกาสในการทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าจ้างแรงงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่สูง ความต้องการแรงงานและนายจ้างไม่มีการมีเครือข่ายญาติพี่น้องและเพื่อนที่ทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งภาษาของจังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกันเมียนมามากนัก และการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า

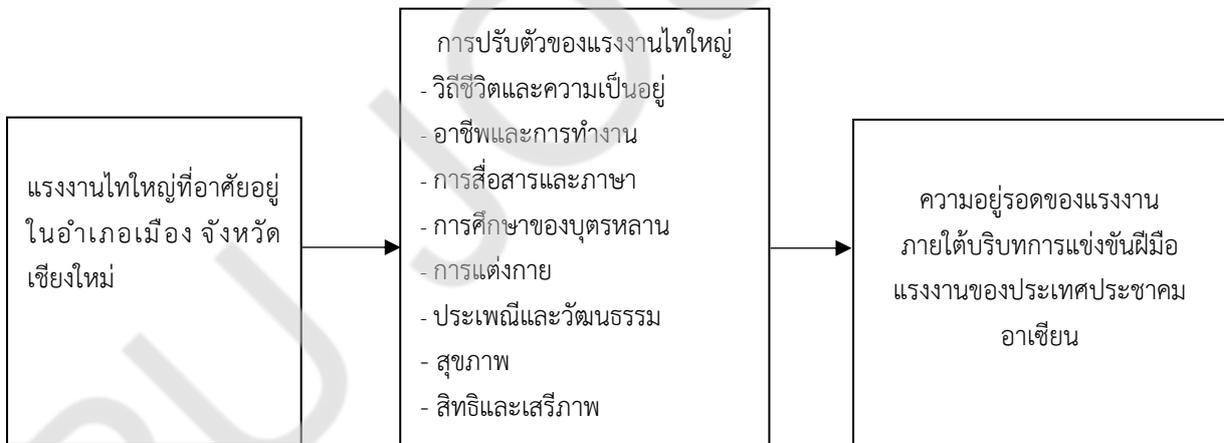
ด้วยอัตลักษณ์ของชาวไทใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ภาษา ประเพณีวัฒนธรรม และการแต่งกาย เมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่แล้ว แรงงานไทใหญ่ได้มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้และยังได้แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของไทใหญ่ที่มีอยู่เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความตัวตนของกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ McLean (2012) เกี่ยวกับการสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทใหญ่ โดยให้ความสำคัญกับพัฒนาการการเคลื่อนย้ายของกลุ่มคนจากเชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน โดยมีบ้านเทิดไทย จังหวัดเชียงราย เป็นพื้นที่ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ “ไทใหญ่”

เป็นสิ่งได้รับการยอมรับจากทางการไทยเพื่อแสดงความแตกต่างของกลุ่มไทจากคนไทย แต่กลุ่มคนจากรัฐตนเองได้สร้างอัตลักษณ์ที่แตกต่างขึ้นมาในคนรุ่นใหม่ยอมรับความเป็นไทใหญ่ในฐานะอัตลักษณ์ของตนเอง ด้วยการหยิบยืม รูปแบบเครื่องแต่งกายกลุ่มไทต่างๆ เพื่อป้องกันถึงอัตลักษณ์ที่รวม “ไทใหญ่” ในไทยยังแสดงนัยของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทข้ามรัฐชาติที่มีวัฒนธรรมร่วมในพม่า อัตลักษณ์ของความเป็นไทใหญ่ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนในกระแสความเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้ภาษาไทใหญ่เป็นข้อจำกัดของกลุ่มลูกหลานไทใหญ่ แต่เครื่องแต่งกายนับเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่ชัดเจนมากไปกว่านั้นกลายเป็นสิ่งที่ระบุประวัติศาสตร์ของกลุ่มคนไทที่เดินทางอพยพ และสร้างวัฒนธรรมร่วมของความเป็นไท

การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้เห็นว่าแรงงานข้ามชาติไทใหญ่มีพัฒนาการการเข้ามาทำงานในประเทศไทยมานาน มีปัจจัยผลักดันในประเทศและปัจจัยดึงดูดที่อำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ทำให้มีความต้องการในการเข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการแข่งขันด้านคุณภาพของฝีมือการทำงานระหว่างแรงงานข้ามชาติด้วยกันเองและแข่งขันกับแรงงานไทยที่อยู่ในพื้นที่ จึงทำให้แรงงานไทใหญ่มีการปรับตัวในด้านทักษะฝีมือการทำงาน รวมถึงการปรับตัวเกี่ยวกับการใช้ชีวิตทุกด้านเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในพื้นที่ได้ และสามารถอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ได้อย่างมีความสุขประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการเข้ามาทำงานเพื่อหาเงินและเก็บเงิน การปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ส่วนใหญ่เป็นการปรับตัวในด้านบวกเพื่อให้ตนเองมีศักยภาพในการทำงาน มีทักษะฝีมือในการทำงานเพิ่มขึ้น สามารถแข่งขันกับคนอื่นได้และมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ ศึกษาการปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยมีกรอบเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับตัวของแรงงานในด้านต่างๆ ได้แก่ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ อาชีพและการทำงาน การสื่อสารและภาษา การศึกษาของบุตรหลาน การแต่งกาย ประเพณีและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สุขภาพ สิทธิและเสรีภาพ ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง และเมื่อเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลแล้วได้ใช้เทคนิคสโนว์บอล (Snowball Technique) คือการขอให้ผู้ให้ข้อมูลแนะนำผู้ให้ข้อมูลรายต่อไปที่มีความรู้เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งหมด 28 คน ประกอบไปด้วย แกนนำแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 24 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแนะนำปากต่อปาก (Snowball Sampling Technique) เจ้าหน้าที่ภาครัฐจำนวน 2 คน และ เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน



จำนวน 2 คน และ 2) กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ แรงงานไทใหญ่ จำนวน 26 คน (4 กลุ่ม) โดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาที่แรงงานไทใหญ่เข้ามาทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่และลักษณะงานที่แรงงานไทใหญ่ทำ ได้แก่ 1) กลุ่มแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบวัดป่าเป้า จำนวน 8 คน 2) กลุ่มแกนนำแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่เป็นเวลานาน จำนวน 5 คน 3) กลุ่มแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานเป็นพนักงานทำความสะอาด จำนวน 7 คน และ 4) กลุ่มแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานรับเหมาก่อสร้าง จำนวน 6 คน โดยมีวิธีการได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูล 2 วิธี ได้แก่ การเลือกแบบเจาะจงและการเลือกจากการได้รับคำแนะนำ (snowball technique) ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่ได้ระบุไว้แล้ว และผู้ให้ข้อมูลรองหรือผู้ให้ข้อมูลเสริม ได้แก่ คนในชุมชนที่มีแรงงานไทใหญ่อาศัยอยู่และแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ สังเกตการณ์ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการสนทนากลุ่ม โดยเครื่องมือดังกล่าวได้ให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานไทใหญ่ ได้พิจารณาความถูกต้องก่อนแล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แนวทางการสัมภาษณ์ ใช้สัมภาษณ์แกนนำแรงงานไทใหญ่ แรงงานไทใหญ่ ที่ทำงานในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐและเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานกับแรงงานไทใหญ่
2. แนวทางการสนทนากลุ่ม ใช้ในการสนทนากลุ่มกับแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. แนวทางการสังเกตการณ์ ใช้สังเกตการณ์บริบทชุมชนไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สังเกตการณ์การใช้ชีวิตประจำวันของแรงงานไทใหญ่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม 2561-กันยายน 2562 โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแกนนำแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชน
2. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ทำงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และเจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว
3. การสนทนากลุ่มกับแกนนำแรงงานที่ได้เข้ามาอาศัยในอำเภอเมืองเชียงใหม่มาเป็นเวลานาน
4. การสนทนากลุ่มกับแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
5. การสังเกตการณ์บริบทชุมชนไทใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งชุมชนที่แรงงานเข้ามาอาศัยอยู่เป็นเวลานาน ได้แก่ ชุมชนที่อยู่รอบวัดป่าเป้า ชุมชนที่อยู่ใกล้วัดโป่งน้อย และชุมชนข้างมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และชุมชนใหม่ที่เป็นหอพักในชุมชน ได้แก่ บริเวณใกล้ๆ วัดอุโมงค์ ชุมชนหลังตลาดแม่เหียะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคเหนือตอนบน มีความเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นพื้นที่เป้าหมายของแรงงานต่างด้าวที่อยู่ในประเทศใกล้เคียงและจังหวัดเชียงใหม่ยังมีภูมิประเทศติดกับประเทศเมียนมาหลายจุดที่สามารถเดินทางข้ามไปมาได้สะดวก จึงทำให้มีแรงงานไทใหญ่อพยพเข้ามาจากประเทศเมียนมาจำนวนมาก มีทั้งที่แรงงานที่เข้ามาแบบถูกกฎหมายและแรงงานที่เข้ามาแบบไม่ถูกกฎหมาย พื้นที่ที่มีแรงงานไทใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมากในตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ รอบวัดกุ้เต้า เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ที่ใต้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ และรอบวัดป่าเป้า ตั้งอยู่บริเวณใกล้คูเมืองเชียงใหม่ ใกล้ๆ กับประตูช้างเผือก เป็นชุมชนที่มีแรงงานไทใหญ่เข้ามาอาศัยอยู่ยาวนานและอยู่มาหลายรุ่น มีลักษณะเป็นชุมชนที่มีการอยู่รวมกันของแรงงานไทใหญ่จำนวนมาก บริเวณใกล้วัดโป่งน้อย เป็นชุมชนที่เป็นหอพักและบ้านพักที่มีแรงงานไทใหญ่ประกอบอาชีพขายของในเวลาากลางคืนอาศัยอยู่ และหอพักตามใกล้ตลาดสดต่างๆ ที่มีแรงงานไทใหญ่ที่มีอาชีพรับจ้างขนของและขายของอาศัยอยู่

เมื่อเข้ามาอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่แล้ว แรงงานไทใหญ่ได้มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและไม่ถูกเอาเปรียบจากคนรอบข้าง โดยก่อนที่แรงงานไทใหญ่จะอพยพแรงงานเข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการศึกษาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในจังหวัดเชียงใหม่จากญาติ จากเพื่อน และจากคนรู้จักที่ประเทศเมียนมาที่กำลังทำงานในประเทศไทย และคนที่เคยมาทำงานในประเทศไทยแล้วกลับไปอยู่ประเทศเมียนมา มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่หรือการใช้ชีวิตในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่ก่อนที่จะเข้ามาทำงาน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเดินทางมาทำงาน เมื่อแรงงานเข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย โดยมีการปรับตัวด้านต่างๆ ดังนี้

1. วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ด้วยภูมิประเทศและอากาศของอำเภอเมืองเชียงใหม่ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากภูมิลำเนาของแรงงานไทใหญ่ที่มาจากประเทศเมียนมามากนัก จึงทำให้แรงงานไทใหญ่ไม่ต้องปรับตัวด้านการใช้ชีวิตมากนัก แต่ในด้านความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตประจำวันของแรงงานไทใหญ่ต้องมีการปรับตัวอย่างมาก โดยเฉพาะด้านความเป็นอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ต้องอยู่รวมกันกับแรงงานคนอื่น เป็นกลุ่มหรือเป็นชุมชน ทำให้ขาดความเป็นส่วนตัวเหมือนอยู่ที่บ้านเกิดที่เมียนมา ทุกคนจึงต้องปรับตัวเข้าหากันเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องที่พักอาศัย ดังที่นางวัน อาชีพรักธรรมการก่อสร้าง อายุ 30 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองกลางเครือใต้เล่าสภาพความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวว่า “น้องพักหอพักที่มีแรงงานไทใหญ่พักรวมกัน พักห้องเดียว มีน้อง แฟน และลูกผู้ชายอีกสองคนที่เลือกตรงนี้เพราะมีบริเวณนอกบ้านกว้าง เราได้นั่งเล่นอยู่นอกห้อง ในห้องแคบแต่มีห้องน้ำในตัว”

ลักษณะการพักอาศัยอยู่รวมกันของแรงงานมีทั้งชุมชนขนาดเล็กและชุมชนใหญ่ พื้นที่ที่มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่รวมกันจำนวนมาก ได้แก่ หลังวัดป่าเป้า หลังวัดกุเต่า ย่านสันติธรรม หลังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชุมชนป่าแดด สันผีเสื้อ ย่านดอนจั่น นอกจากนี้ ชาวไทใหญ่อยู่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามหอพัก แคมป์คนงาน แรงงานไทใหญ่ที่เป็นกรรมกรก่อสร้าง นายจ้างจะเช่าที่พักให้อยู่รวมกันเพื่อความสะดวกในการทำงานเช่น เช่าหอพักโดยเหมาทั้งตึกหรือทั้งชั้น แล้วให้คนงานเข้าอยู่ตามห้องต่างๆ หรือเช่าที่ดินเพื่อสร้างแคมป์คนงาน โดยแคมป์คนงานส่วนมากมักจะใช้สังกะสีทำหลังคาและผนัง แรงงานอยู่รวมกันเป็นจำนวนมาก บางครั้งอาจมีความร่วมมือกันระหว่างนายจ้างหลายคนหรือหลายกลุ่ม มาเช่าแคมป์คนงานต่อๆ กัน แคมป์คนงานบางแห่งตั้งอยู่ในสถานที่เดิมเป็น 10 ปี โดยมีคนงานที่เป็นแรงงานชาวไทใหญ่หมุนเวียนเปลี่ยนกันเข้าไปอาศัยอยู่ การพักอาศัยอยู่รวมกัน ทำให้แรงงานไทใหญ่มีการเรียนรู้และปรับตัวในการอยู่รวมกันตลอดเวลา เพราะการอยู่รวมกันมักไม่มีความเป็นส่วนตัว แรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่มาแล้ว จึงมักมีรวมตัวกันอยู่เป็นชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเช่าหอพักอยู่ใกล้กันหรือการเช่าบ้านอยู่ใกล้กัน เพื่อให้มีความรู้สึกว่าเป็นชุมชนคนไทใหญ่ด้วยกันมีอะไรก็สามารถช่วยเหลือกันได้

อย่างไรก็ตาม แรงงานไทใหญ่ส่วนใหญ่คิดว่าการใช้ชีวิตอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าการอยู่ที่เมียนมา เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง ในขณะที่เดียวกันก็มีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตที่สูงกว่ามาก ดังนั้น แรงงานไทใหญ่ทุกคนต้องประหยัดและเก็บออมเพื่อให้มีเงินเหลือพอที่จะใช้จ่ายและส่งกลับไปยังบ้านเกิดที่ประเทศเมียนมา ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามหอพักหรือแคมป์คนงาน จึงส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางด้านชีวิตและความเป็นอยู่ ทั้งการเช่าวัดเพื่อทำบุญที่ลดลง รวมถึงการมีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีต่างๆ น้อยลง ปรากฏการณ์ดังกล่าวไม่เพียงเกิดขึ้นเฉพาะในสังคมเมืองเท่านั้น ในสังคมชายขอบในปัจจุบันการรวมตัวของชาวไทใหญ่ในชุมชนก็น้อยลงเช่นกัน

นอกจากนี้แล้ว ในเขตชุมชนเมือง การเข้ามาของไทใหญ่กลุ่มใหม่ก็ทำให้เกิดความแปลกแยกทางพื้นที่วัฒนธรรมซึ่งทำให้วัดป่าเป้าและวัดกุเต่ากลายเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่กลุ่มใหม่ในสังคมเมือง เมื่อมีชาวไทใหญ่กลุ่มใหม่มาทำบุญมากขึ้นจึงส่งผลให้คนเมืองในพื้นที่ไปร่วมงานบุญกับทางวัดน้อยลง อีกทั้งการก่อตั้งองค์กรของชาวไทใหญ่ที่มีสถานที่ทำงานอยู่ภายในวัดต่าง ๆ ของสังคมเมืองก็มีผลข้างเคียงที่ทำให้เกิดการแบ่งแยกเครือข่ายในกลุ่มของชาวไทใหญ่ในการช่วยเหลืองานของแต่ละวัดด้วยซึ่งทำให้ชีวิตของชาวไทใหญ่มีความสะดวกสบายมากขึ้น

2. อาชีพและการทำงาน แรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยจะไม่ได้เข้ามาทำงานในตัวเมืองเลย ส่วนใหญ่จะทำงานในพื้นที่แนวชายแดนก่อน เช่น ที่อำเภอแม่สาย อำเภอฝาง อำเภอเชียงดาว อำเภอเวียงแหง โดยรับจ้างทำงานในไร่และในสวน ปลูกข้าว ปลูกพริก ทำงานในสวนส้ม หลังจากทำงานได้สักระยะหนึ่งก็จะพยายามหางานใหม่โดยขยับเข้ามาทำงานในพื้นที่ใกล้ตัวเมืองเชียงใหม่เรื่อยๆ และในที่สุดก็มีการย้ายเข้าไปทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ และลักษณะงานก็จะเปลี่ยนไปตามพื้นที่ที่อาศัยอยู่ด้วย กล่าวคืองานในตัวเมืองส่วนใหญ่จะเป็นงานในภาคบริการ เช่น ร้านอาหาร โรงแรม แม่บ้าน และการทำงานก่อสร้าง กว่าที่จะย้ายเข้ามาทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่ แรงงานไทใหญ่ผ่านการเปลี่ยนประเภทงาน เปลี่ยนสถานที่ทำงาน และเปลี่ยนนายจ้างมาหลายที่ มีกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัวในเรื่องที่เกี่ยวกับ



การทำงานตลอดเวลา เมื่อเข้ามาอยู่ในตัวเมืองแล้วยังทำให้มีการเรียนรู้และปรับตัวอย่างมาก เพราะต้องเจอกับผู้คนในสังคมที่หลากหลาย และมีประเภทงานให้เลือกหลากหลายมากขึ้น อาทิเช่น กรรมกรก่อสร้าง แม่บ้าน ร้านอาหาร และทำงานในภาคเกษตรกรรมตามพื้นที่ขอบๆ ของตัวเมืองเชียงใหม่ ชาวไทใหญ่ที่อพยพเข้ามาก่อนหรืออยู่ในประเทศไทยมานาน มีสถานะของสิทธิ์มากกว่าชาวไทใหญ่ที่เพิ่งอพยพเข้ามาใหม่ มักประกอบอาชีพที่เป็นธุรกิจของตัวเองหรือที่เรียกว่าผู้ประกอบการขนาดเล็ก เช่น เปิดร้านอาหาร ขายของ ตัดเย็บเสื้อผ้า หรือหาแร่แฝงลอย ขายอาหารในเวลากลางคืน แต่กลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากตามกฎหมายและกฎของกระทรวงแรงงานมีข้อบังคับควบคุมเกี่ยวกับอาชีพที่แรงงานต่างด้าวสามารถทำได้ การประกอบธุรกิจของตัวเองนี้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ชาวไทใหญ่ที่เพิ่งอพยพเข้ามาในประเทศไทย นอกจากจะยังไม่สามารถสะสมทุนได้เพียงพอสำหรับการประกอบธุรกิจแล้วยังกังวลเกี่ยวกับข้อกฎหมายเหล่านี้ด้วย ทำให้แรงงานไทใหญ่บางคนที่มีทักษะในอาชีพที่ข้อกฎหมายสวนไว้สำหรับคนไทยไม่สามารถใช้ทักษะหรือความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพได้ ตัวอย่างพัฒนาการการเข้ามาทำงานของนายอิน แรงงานชาย อาชีพรับจ้างทั่วไป อายุ 35 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองลงครือเล่าว่า “แรกๆ ผมเข้ามาอยู่ที่เชียงดาวก่อน มาทำงานรับจ้างในชุมชน หลังจากนั้นไปทำงานสวนส้มที่ไชยปราการและฝาง มีเพื่อนแรงงานด้วยกันชวนมาอยู่สันทราย ก่อนที่จะเข้ามารับจ้างในตัวเมืองเชียงใหม่”

สาเหตุหลักที่แรงงานไทใหญ่เข้ามาทำงานในประเทศไทยคือเพื่อหารายได้หรือหาเงิน แล้วส่งกลับไปให้กับพ่อแม่หรือญาติพี่น้องที่ประเทศเมียนมา ดังนั้นเมื่อเข้ามาทำงานในตัวเมืองเชียงใหม่แล้วจึงมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่แรงงานไทใหญ่จะทำงานหนักเพื่อเก็บเงิน และมีการใช้น้อยมาก และมีนิสัยประหยัดและอดออม แม้ว่าในตัวเมืองเชียงใหม่จะมีสิ่งของและอาหารการกินจำนวนมาก แต่ก็ราคาสูง การรับประทานอาหารนอกบ้านตามร้านอาหารทั่วไปจึงเป็นสิ่งที่แรงงานไทใหญ่ไม่ค่อยทำ แต่จะใช้วิธีการซื้อวัตถุดิบไปประกอบอาหารเพื่อรับประทานเอง เพื่อให้ได้ปริมาณมากและเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการทำงานมากกว่าหนึ่งแห่ง เป็นการทำงานเสริมหลังจากเลิกงานประจำหรือหากมีค่าแรงจากการทำงานล่วงเวลาที่จะตัดสินใจทำต่อทันที เพื่อให้ได้รายได้จำนวนมาก แรงงานไทใหญ่ที่มีการสะสมเงินที่ได้จากการทำงานจำนวนมากมักเก็บออมในรูปแบบของทองคำกับเงินสด และส่งเงินกลับบ้านที่ประเทศเมียนมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องเสียค่าโอนให้กับคนที่รับบริการโอนเงินต่อไปให้ญาติที่ประเทศเมียนมาด้วย

3. การสื่อสารและภาษา “ภาษาไต” เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่ ที่มีทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนไม่ว่าลูกหลานชาวไทใหญ่จะเกิดหรือโตที่ไหนก็ตามแม้จะไม่ใช้ดินแดนของตนเองก็จะสามารถพูดภาษาไทใหญ่ได้ เพราะได้เรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการจากครอบครัว เมื่อเข้ามาทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่แรงงานไทใหญ่ต้องพบปะและทำงานกับผู้คนในสังคมใหม่ ภาษาเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งในการสื่อสาร หากแรงงานที่เข้ามาใหม่ยังคงยังพูดและสื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้ไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือภาษาไทยได้ ทำให้ไม่สะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันหรือการติดต่อกับหน่วยงานราชการต่างๆ ถึงแม้ว่าบางที่ตามหน่วยงานราชการจะมีภาษาอื่นนอกจากภาษาไทยและภาษาอังกฤษกำกับไว้แต่ภาษานั้นก็เป็นภาษาพม่าไม่ใช่ภาษาไทใหญ่ ทำให้ชาวไทใหญ่ไม่สามารถอ่านออกได้เช่นกัน แม้แต่ในการทำงานชาวไทใหญ่ที่ไม่เข้าใจภาษาไทยก็จะมีปัญหาเรื่องของการสื่อสารระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง ทำให้เป็นช่องว่างในการถูกเอาเปรียบจากคนรอบข้าง บางคนการสื่อสารที่ไม่เข้าใจก็ทำให้ขาดโอกาสในด้านการงานได้

ปัญหาด้านภาษาเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านกฎหมายด้วย คือในขั้นตอนการดำเนินการทางด้านกฎหมายต่างๆ จะมีขั้นตอนที่ค่อนข้างซับซ้อนและยุ่งยากทำให้เมื่อชาวไทใหญ่ประสบปัญหาต่างๆ จะไม่สามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ เมื่อชาวไทใหญ่ประสบอุบัติเหตุเสียชีวิต ถูกข่มขืนกระทำชำเรา หรือถูกเอารัดเอาเปรียบก็ไม่สามารถดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายชดเชยใดๆ ได้ เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือได้ รวมถึงกระบวนการและขั้นตอนเหล่านั้นก็มีความยุ่งยาก ถึงแม้ว่าจะมีองค์กรและมูลนิธิต่างๆ คอยให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่แรงงานชาวไทใหญ่อยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุมและทั่วถึง เนื่องจากมีแรงงานชาวไทใหญ่ที่ประสบปัญหาอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นก็มีแรงงานชาวไทใหญ่จำนวนมากเช่นกันที่ไม่รู้จักและไม่สามารถเข้าถึงองค์กรเหล่านี้ได้ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยผลักดันให้แรงงานไทใหญ่ส่วนหนึ่งต้องปรับตัวให้สามารถพูดคุยและสื่อสารกับคนไทยได้อย่างราบรื่น เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ไม่ถูกเอาเปรียบและยังเป็นโอกาสให้มีการขยายการทำงานอีกด้วย แรงงานไทใหญ่มีการเรียนภาษาไทยผ่านคนใกล้ชิด เพื่อนที่ทำงานด้วยกัน การดูรายการโทรทัศน์ และอาศัยสื่ออินเทอร์เน็ตในการเรียนภาษาไทย จึงช่วยให้สามารถพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้แรงงานไทใหญ่ยังมีการปรับตัวด้านการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้สามารถสื่อสารกับนายจ้างหรือคนไทยได้เพื่อประโยชน์ในการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยมีการเรียนรู้ภาษาด้วยตัวเองผ่านการฟังและการพูดทุกวัน เรียนรู้ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย

การปรับตัวของชาวไทใหญ่ในด้านการเรียนรู้ภาษาไทยนั้นสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากมีความคล้ายคลึงกับภาษาไทย อีกทั้งบุตรของแรงงานไทใหญ่ก็ได้เรียนรู้ภาษาไทยในโรงเรียนด้วย ประโยคจากนางนา อาชีพรับจ้างทั่วไป อายุ 29 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองตองก็ได้เล่าถึงการเรียนภาษาของตนเองว่า “ก่อนมาเมืองไทย นื่องได้เรียนภาษาไทยผ่านการดูหนังและฟังเพลงไทยมาก่อนบ้างแต่ก็ไม่ได้มากนัก พอมาอยู่ที่เชียงใหม่ก็เรียนรู้จากการทำงาน จากเพื่อนจากนายจ้างบ้าง ตอนแรกๆ ก็ไม่ค่อยเข้าใจแต่พอนานไปเริ่มเรียนรู้มากขึ้น ตอนนี่เรียนจากการดูหนังบ้าง”

4. การศึกษาของบุตรหลาน การปรับตัวในด้านการศึกษาของบุตรหลานแรงงานไทใหญ่พบว่า ลูกหลานชาวไทยใหญ่ที่ย้ายติดตามพ่อแม่เข้ามาในประเทศไทยนั้นมักไม่ได้เรียนหนังสือจากรัฐสถาน เพราะการศึกษาที่เมียนมาใช้ภาษาเมียนมาเป็นหลัก หากเด็กไทใหญ่ไม่รู้ภาษาเมียนมาก็จะเรียนยากและไม่สามารถเรียนได้ ดังนั้น เมื่อเด็กเหล่านี้เข้ามาในเมืองไทยแล้วพ่อแม่จึงอยากให้บุตรหลานได้เรียนรู้หนังสือไทย และส่งเสริมให้ได้เรียนหนังสือในระบบโรงเรียน จึงสนับสนุนบุตรหลานให้ได้เรียนหนังสือให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะต้องการให้บุตรหลานมีอนาคตที่ดีและมีทางเลือกที่ดีในการอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีโอกาสดีๆ ในชีวิตในด้านการงานและการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย ตัวอย่างที่พบจากการศึกษาคือนายบุญ แรงงานรับจ้างก่อสร้าง อายุ 46 ปี เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ได้เกือบสามสิบปีเพราะมาตั้งแต่ยังเด็กๆ มีภูมิลำเนาจากเมืองลำเสี้ยนนายบุญมีลูกจำนวน 2 คน และได้เรียนหนังสือทั้งสองคน ได้สะท้อนแนวคิดนี้ว่า “เราเคยลำบากมาก่อน ก็ไม่ยอมให้ลูกเราลำบากเหมือนเรา ต้องการให้เขาได้เรียน ตอนนี่เรียนจบปวส.แล้ว ไปทำงานกรุงเทพ ส่วนน้องกำลังเรียนมัธยม”

แรงงานไทใหญ่ที่ทำงานประจำและพักอาศัยอยู่เป็นหลักเป็นแหล่งมักอาศัยอยู่ตามหอพักหรือบ้านเช่า เด็กๆ จะมีโอกาสได้เข้าโรงเรียนเทศบาลหรือโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้าน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ส่วนเด็กที่มีพ่อแม่อาศัยอยู่ตามแคมป์คนงานหรือพ่อแม่ที่ต้องโยกย้ายถิ่นฐานบ่อยๆ มักจะประสบปัญหาคือต้องย้ายโรงเรียนตามพ่อแม่ทำให้เกิดปัญหาการเรียนซ้ำชั้นซึ่งก็มีหน่วยงานเข้ามาช่วยกันแก้ปัญหาเหล่านี้ อาทิเช่น มีการส่งเสริมการเรียนนอกระบบโดยมีกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ เข้ามาช่วยสอนลูกหลานแรงงานไทใหญ่ รวมถึงชาวไทใหญ่ด้วยกันที่มีการรวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาคมหรือมูลนิธิ เพื่อช่วยกันดูแลเด็กเหล่านี้ด้วย ได้แก่ มูลนิธิห้องเรียนความคิด MAP กลุ่มสร้างสรรค์เพื่อชนชาติไทใหญ่ กลุ่มสามัคคีแรงงาน HBDH ฯลฯ โดยกลุ่มที่ลงไปทำงานเหล่านี้จะเป็น ชาวไทใหญ่ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ รวมไปถึงอาสาสมัครของแต่ละหน่วยงานซึ่งส่วนมากเป็นชาวต่างชาติ

5. การแต่งกาย แรงงานไทใหญ่มีการปรับตัวด้านการแต่งกายเพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในตัวเมืองเชียงใหม่ ด้วยลักษณะงานที่ทำและวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิม มีการปรับเปลี่ยนลักษณะการแต่งกายให้เข้ากับสังคมจากที่ผู้หญิงมีการนุ่งผ้าซิ่นและสวมเสื้อโตก็เปลี่ยนเป็นการสวมกางเกงและเสื้อยืดคอกกลมหรือเสื้อยืดแขนยาวแทนเพื่อให้ทะมัดทะแมงและคล่องตัวในการทำงาน เนื่องจากลักษณะงานส่วนใหญ่ที่ทำคือ งานก่อสร้าง งานรับจ้างทั่วไปหรืองานร้านอาหาร ในขณะที่เดียวกันแรงงานไทใหญ่ก็ยังคงมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทใหญ่ไว้สะท้อนให้เห็นได้ในช่วงที่มีเทศกาลทำบุญสำคัญๆ เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ที่เรามักจะเห็นภาพชาวไทใหญ่ทั้งหญิงและชาย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ แต่งกายด้วยชุดไตหรือชุดไทใหญ่ ผู้หญิงสวมผ้าถุงและเสื้อปิดสี่เหลี่ยม ผู้ชายส่วนใหญ่สวมชุดสี่เหลี่ยมและสวมกางเกงคล้ายเสื้อคอจีนแขนยาว เป็นภาพที่สวยงามและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่อย่างมาก ดังคำกล่าวของนางคำ แรงงานหญิง อาชีพแม่บ้านบริษัท อายุ 45 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองน้ำจางที่ว่า “อยู่บ้านเราที่พม่าก็ใส่ผ้าถุงแต่พอมาทำงานเชียงใหม่ ต้องใส่กางเกงทุกวันเพื่อให้คล่องตัว และในชีวิตประจำวันก็ปรับการแต่งกายไปจากเดิม คือสวมใส่กางเกง และเสื้อผ้าตามแฟชั่น หากมีงานทำบุญหรืองานปอยก็แต่งกายด้วยชุดไตเหมือนกัน ไม่ว่าจะชายหรือหญิง”

6. ประเพณีและวัฒนธรรม ด้วยสภาพสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างของชาวไทใหญ่กับคนเมืองเชียงใหม่ที่มีความคล้ายคลึงกัน อาทิ อาหาร การทำบุญ การนับถือศาสนาพุทธ ทำให้เมื่อแรงงานไทใหญ่เข้ามาอยู่ในเชียงใหม่ทำให้มีการปรับตัวได้ง่ายขึ้น และคงอัตลักษณ์ของตนเองไว้ได้จนถึงปัจจุบัน โดยมีการแสดงออกทางวัฒนธรรมและประเพณีสำคัญ เช่น ปอยสา่งลอง เข้าพรรษา ออกพรรษา (งานเข้าหว่า-ออกหว่า) ขึ้นปีใหม่ไต และมีพื้นที่สำหรับแสดงออกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของตนเองที่ชัดเจน คือ วัดคูเต่าและวัดป่าเป้า แต่ด้วยบริบทพื้นที่และความเป็นอยู่ที่มีสภาพเป็นเมืองทำให้ประเพณีบางอย่างของชาวไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่เริ่มหายไปคืองานทำบุญให้ผู้ล่วงลับไปแล้วหรือ “กูจา” (ขอมต่างไต) ในขณะที่พื้นที่รอบนอกเมืองเชียงใหม่เช่นที่อำเภอเวียงแหงยังคงมีอยู่ การจัดกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของแรงงานไทใหญ่มีการปรับทั้งรูปแบบและวิธีการเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของระยะเวลาจัดกิจกรรมที่ปกติในรัฐสถานเมื่อมีงานประเพณีสำคัญทางพุทธศาสนาต้องใช้เวลาในการเตรียมของทำบุญ



หลายวัน กิจกรรมบางอย่างใช้ระยะเวลาจัดหลายวัน แต่เมื่อมาอยู่ในเมืองเชียงใหม่รูปแบบและวิธีการทำบุญก็เปลี่ยนไป จากเดิม เพราะมีข้อจำกัดในด้านวิถีความเป็นอยู่ อาชีพ และเวลา ดังคำกล่าวของแรงงานหญิง อาชีพแม่บ้านบริษัท อายุ 32 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองเมืองโตนเกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่สามารถไปร่วมงานบวชลูกชายของเพื่อนหรืองานปอยส่างลองที่อำเภอเชียงแขงได้ว่า “เพราะความเป็นอยู่ที่เชียงใหม่ไม่เหมือนบ้านเรา ต้องตื่นเช้าทำงาน เวลามีน้อย ทำให้เราไม่สามารถไปร่วมงานได้ คนจัดงานก็ไม่สามารถจัดงานได้หลายวัน เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูงและทุกคนก็ต้องทำงาน และหาเงิน”

แม้แรงงานไทใหญ่จะมีการปรับตัวในด้านประเพณีและวัฒนธรรมแล้ว แต่ด้วยบริบทพื้นที่และลักษณะการทำงาน ในปัจจุบันของแรงงานไทใหญ่ ทำให้พบว่าได้มีประเพณีหลายอย่างที่หายไป ได้แก่ “ปอยปางก่า” ที่จัดในช่วงเดือนธันวาคม และมกราคม “ปอยยาคู้” ที่จัดในช่วงเดือนสาม “ปอยหลูโหล” ที่จัดในช่วงวันเพ็ญเดือนสาม “ปอยห่างน้ำ” ที่จัดในช่วง จะหมดสงกรานต์หรือสองอาทิตย์หลังสงกรานต์ “ปอยหลูไฟ” ที่จัดในช่วงหลังสงกรานต์

7. สุขภาพ ชาวไทใหญ่เมื่ออาศัยอยู่ที่ประเทศเมียนมานิยมรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพรพื้นบ้าน ซึ่งผู้เฒ่าผู้แก่ จะรู้จักเป็นอย่างดี หากไม่สบายก็มักจะกินสมุนไพรเป็นหลัก และโรงพยาบาลก็อยู่ไกลจากชุมชนด้วย แต่หลังจากเข้ามาทำงาน ในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ก็มีการปรับตัวในการรักษาโรคด้วยเพราะไม่สามารถหาสมุนไพรได้ แรงงานไทใหญ่บางคน ก็ไม่รู้จักสมุนไพรไม่เหมือนอยู่ที่ประเทศเมียนมาที่สามารถขอผู้เฒ่าผู้แก่ได้ จึงต้องใช้จ่ายแผนปัจจุบันที่ซื้อจากร้านขายยาแทน สมุนไพร อย่างไรก็ตาม ก็พบว่ายังมีแรงงานไทใหญ่บางคนที่ยังคงใช้ยาสมุนไพรเป็นอันดับแรกในการรักษาอาการเจ็บป่วยของตนเอง ซึ่งยาสมุนไพรไม่ได้หายากมากนัก ยาประเภทใช้เหมือนคนไทย บางประเภทก็เอามาจากรัฐแล้วเอามาปลูกไว้ รักษาเมื่อเกิดอาการเจ็บป่วย และหากมีอาการเจ็บป่วยแรงงานไทใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐใดๆ ที่บางคนมีประกันสังคมที่สามารถเข้าไปใช้บริการได้โดยไม่ต้องเสียค่าบริการ ด้วยเหตุผลที่ว่าโรงพยาบาลของรัฐมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากใช้เวลาไปปรอมหมอละรักษานาน บางแห่งพยาบาลที่ซักประวัติบางคนพูดไม่ตี ทำให้แรงงานไทใหญ่ไม่นิยม ไปใช้บริการ เพราะเสียเวลามากทำให้ต้องหยุดงานและขาดรายได้ การปรับตัวของแรงงานไทใหญ่จึงต้องไปซื้อยาแผนปัจจุบัน กินเอง หรือการไปรักษายังสถานบริการเอกชนซึ่งมีค่าบริการที่ค่อนข้างสูง แต่แรงงานไทใหญ่ก็เต็มใจไปใช้บริการเพราะไม่ต้องเสียเวลานานและไม่ต้องหยุดงาน ดังคำพูดของแรงงานไทใหญ่เพศชาย อายุ 42 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป ภูมิลำเนาจากเมืองตองกีกกล่าวว่า “เคยไปใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐแล้วใช้เวลานาน ต้องนั่งรอเป็นเวลานานทั้งๆ ที่ไม่สบายมาก และยังทำให้เสียเวลาทำงานทั้งวัน หลังจากนั้นไม่ไปใช้บริการอีกเลย ใช้วิธีการไปคลินิกเอกชนแทนแม้จะมีราคาแพงกว่า”

8. สิทธิเสรีภาพ หลังจากที่แรงงานไทใหญ่เข้ามาในประเทศไทยแล้ว และได้มีการลงทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าว และมีบัตรแรงงานและ/หรือมีพาสปอร์ตก็สามารถแสดงตัวตนได้อย่างเสรีและสามารถไปไหนมาไหนได้อย่างอิสระ ส่วนแรงงานที่ผิดกฎหมายก็สามารถแสดงตัวตนได้แต่ก็มีความเสี่ยงและไม่สามารถเดินทางไปสถานที่ต่างๆ ได้อย่างอิสระ ส่วนในเรื่องสิทธินั้น แรงงานไทใหญ่ได้รับสิทธิทำให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตและทำงานในเชียงใหม่ได้อย่างราบรื่นมากขึ้น อาทิ การได้รับสิทธิด้านการศึกษาซึ่งรัฐได้จัดให้แก่แรงงานไทใหญ่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน สิทธิการรักษาพยาบาล ให้สามารถเข้ารับรักษาได้แต่การดูแลอาจจะไม่ได้มีความเท่าเทียมกัน สิทธิด้านการจราจรถึงแม้ว่าเป็นแรงงานไทใหญ่ก็ได้รับสิทธิ ใบขับขี่ให้สามารถขับรถในท้องถนนได้อย่างอิสระ แต่ในขณะเดียวกันในทางปฏิบัติกลับไม่เป็นไปตามนโยบายที่เกิดขึ้น จากเสียงสะท้อนของแรงงานในหลายๆ กรณีพบว่า แรงงานชาวไทใหญ่ประสบปัญหาอย่างมากด้านการขอใบอนุญาตทำงาน เพราะค่อนข้างยุ่งยาก มีหลายขั้นตอนและเสียค่าใช้จ่ายในการจัดทำค่อนข้างสูง และปัญหาในด้านการถูกเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เอารัดเอาเปรียบ เช่น การถูกจับกุมข้อหาด้านการจราจรแล้วต้องเสียเงินให้กับเจ้าหน้าที่ การถูกเอารัดเอาเปรียบด้านแรงงาน ทั้งจากเพื่อนร่วมงานและจากนายจ้าง การมีอคติจากสังคมที่มองแรงงานไทใหญ่ว่าเป็นแรงงานต่างด้าว ถูกดูถูกจากคนในสังคม และพบว่าปัญหาของแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีความแตกต่างกันออกไป บางคนก็สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองแต่บางคนก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ จึงต้องปรึกษาแรงงานที่เคยมาอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่มาก่อน ดังคำกล่าวของนายพัน อาชีพรับจ้างขนของในตลาดสด อายุ 35 ปี มีภูมิลำเนาจากเมืองล่ายคำที่ว่า “แรกๆ ที่เข้ามาเราไม่ค่อยเข้าใจภาษาไทยและพูดไม่ชัด เมื่อมีปัญหาอะไรก็มักจะถูกเอาเปรียบ การแก้ไขปัญหาก็ใช้วิธีปรึกษากับคนที่เขาเคยเข้ามาอยู่เชียงใหม่ก่อน เพราะเขารู้ว่าควรทำอย่างไร หรือบางครั้งก็จะเล่าเรื่องต่างๆ ที่เคยถูกเอาเปรียบให้กันฟัง เพื่อช่วยกันหาวิธีการแก้ไขถ้าเกิดขึ้นอีก”

ปัญหาที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ เรื่องของการทำบัตรและใบอนุญาตต่างๆ เนื่องจากในจังหวัดเชียงใหม่ มีชาวไทใหญ่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ในการทำบัตรหรือทำใบอนุญาตมีสถานที่ให้บริการเพียงแห่งเดียว ไม่เพียงพอต่อความต้องการและก่อให้เกิดความไม่สะดวกต่างๆ ทั้งเรื่องของสาธารณูปโภค ห้องน้ำ ชั้นตอนที่ยุ่งยากและซับซ้อนชาวไทใหญ่ จึงต้องใช้เวลากว่าสองถึงสามวันในการทำบัตรและขอใบอนุญาตแต่ละครั้ง ในหนึ่งปีแรงงานอาจต้องมีการทำบัตรถึงสองครั้ง

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐ ทำให้บัตรเดิมใช้ไม่ได้ต้องเดินทางมาทำบัตรใหม่ ทำให้เสียทั้งค่าใช้จ่าย เสียเวลา และบางครั้งก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเพื่อให้การดำเนินงานรวดเร็วขึ้น

การที่แรงงานไทใหญ่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่มีพัฒนาการและความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน ทั้งด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสังคม การเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานไทใหญ่ มีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อหารายได้และสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตและครอบครัว ซึ่งสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของแรงงานไทใหญ่หลังจากเข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว ที่มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประหยัด และเก็บออม เพราะมีเป้าหมายที่ชัดเจนคือเก็บออมเงิน ในขณะที่เดียวกันการเข้ามาอาศัยในสังคมใหม่และดินแดนใหม่ก็ทำให้แรงงานไทใหญ่ต้องระมัดระวังในการใช้ชีวิต ไทใหญ่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วด้วยความคล้ายกันทางด้านภาษา วัฒนธรรม ประเพณี อาหารการกินทำให้แรงงานไทใหญ่สามารถปรับตัวได้ดี ทั้งนี้ แรงงานถูกกฎหมายและแรงงานที่ไม่ถูกกฎหมายก็ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมไทยได้อย่างราบรื่น อย่างไรก็ตามแรงงานบางส่วนยังมีเป้าหมายในการกลับไปประกอบอาชีพที่บ้านเกิดของตัวเองที่รัฐฉาน ไม่ว่าจะเป็นการทำการเกษตร การค้าขาย หรืออื่นๆ เพราะมีคนในครอบครัวยังอาศัยอยู่ที่รัฐฉาน หากมีปัจจัยที่ต้องทำให้แรงงานเหล่านี้กลับไปประเทศบ้านเกิดมากขึ้นย่อมมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่และประเทศไทยอย่างแน่นอน ในขณะที่แรงงานไทใหญ่มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและปลอดภัยแล้ว ก็ยังไม่ลืมที่จะรักษาอัตลักษณ์และวัฒนธรรมของตนเองไว้ อาทิ ยังมี การแต่งชุดไตในเทศกาลงานบุญสำคัญ ยังมี การจัดบวชลูกแก้วหรือที่เรียกว่า “งานบอยสำอาง” เป็นงานที่สร้างชื่อเสียงในด้านการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง เป็นการสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวไทใหญ่ไว้เป็นอย่างดีแม้จะอยู่ในสังคมใหม่

ข้อค้นพบว่าจากการศึกษานี้ พบว่าแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการเรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกับคนในสังคมใหม่ที่เข้ามาอยู่และมีการปรับตัวตลอดเวลา การปรับตัวของแรงงานไทใหญ่หลายๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านภาษาที่แรงงานไทใหญ่ส่วนใหญ่คือว่าต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้สามารถพูดภาษาไทยได้และพัฒนาเป็นสามารถเขียนได้ เพื่อป้องกันการถูกเอาเปรียบในการอยู่ในสังคมใหม่ บางคนมีการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการใช้ชีวิตประจำวัน บางคนเรียนรู้ผ่านการให้การศึกษาของวัดในตัวเมืองเชียงใหม่ และปัจจุบันหลายคนเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อออนไลน์ ที่มีบทบาทสำคัญและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้แรงงานไทใหญ่เรียนรู้ภาษาได้เร็วขึ้น การปรับตัวด้านการแต่งกายให้เหมาะสมกับการทำงานและเพื่อให้กลมกลืนกับคนไทย การรวมถึงการสร้างชุมชนใหม่เพื่อแสดงถึงความเป็นกลุ่มก้อนของคนไทใหญ่และแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของไทใหญ่เพื่อให้มีตัวตนบนพื้นที่ใหม่ที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ สอดคล้องกับ Eisenstadt (1953) ที่กล่าวถึงการย้ายถิ่นของคนและกลุ่มคนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตทางสังคมของพื้นที่ที่อาศัยอยู่ก่อนหน้าที่จะมีการเคลื่อนย้าย และมีการสร้างรูปแบบการใช้ชีวิตทางสังคมใหม่ในที่ที่ผู้ถิ่นอพยพและตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่ ประเด็นการปรับตัวของแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า แรงงานไทใหญ่ตระหนักถึงสถานภาพของตนเองที่เป็นแรงงานต่างด้าวที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับกฎระเบียบของพื้นที่ จึงทำให้มีการปรับตัวในทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน ด้านสภาพการทำงานของแรงงานไทใหญ่ ด้านที่อยู่อาศัยของแรงงานไทใหญ่ ด้านการศึกษาของบุตรหลานด้านการสื่อสารและภาษา ด้านการแต่งกาย ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิถีชีวิตและ ความเป็นอยู่ ด้านสุขภาพ และการปรับตัวด้านสิทธิเสรีภาพ เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้มีความสุขและปลอดภัย ทั้งนี้ในการปรับตัวด้านการศึกษาที่พบว่าแรงงานไทใหญ่ต้องปรับตัวในด้านการให้ศึกษากับบุตรหลาน เพื่อให้มีอนาคตที่ดีและมีทางเลือกที่ดีในการอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ทำให้บุตรหลานของแรงงานไทใหญ่มีการปรับตัวในด้านการศึกษาเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับการศึกษาของ Nasee (2021) เกี่ยวกับการปรับตัวของเยาวชนไทใหญ่ผ่านการศึกษาในประเทศไทยที่พบว่า การปรับตัวของทายาทแรงงานไทใหญ่รุ่นที่ 2 มีการยึดหยุ่นมากขึ้น มีลักษณะอัตลักษณ์เชิงซ้อน เนื่องจากมีปัจจัยด้านทุนอื่นๆ ที่พัฒนาภายใต้บริบทการเป็นทายาทรุ่นที่ 2 ที่เอื้อให้พวกเขา มีทางเลือกในการปรับตัวที่หลากหลายมากขึ้น

การปรับตัวในด้านการทำงานของแรงงานไทใหญ่นั้นพบว่า การเข้ามาในช่วงแรกๆ นั้นแรงงานส่วนใหญ่เลิกงานโดยพิจารณาสถานภาพทางกฎหมายของตนเองก่อน หลังจากนั้นจึงมีการพัฒนาทักษะการทำงานและมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงาน เปลี่ยนแปลงลักษณะของงานที่ทำ โดยมีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการจากเพื่อนร่วมงาน เรียนรู้จากนายจ้างและเรียนรู้จากสังคมรอบข้าง จากการศึกษาพบว่าคุณสมบัติเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในตัวของแรงงานไทใหญ่ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานไทใหญ่ประสบความสำเร็จในด้านการทำงาน มีรายได้อย่างต่อเนื่อง ประเด็นที่น่าในใจจากข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้ คือแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีการใช้ชีวิต



อย่างประหยัด อดทน เก็บออม และสามารถมีเงินเก็บสะสมได้จำนวนมากๆ มีการสะสมเงินทั้งในรูปแบบของการซื้อทองและเงินสด เพื่อส่งกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศเมียนมาอย่างต่อเนื่อง บางคนส่งเงินกลับทุกเดือน ในขณะที่คนไทยบางคนเองมองว่าประเภทงานที่แรงงานไทใหญ่ทำเป็นงานที่มีรายได้ไม่น้อยและคนไทยมองข้าม

ข้อค้นพบที่ว่าหากแรงงานไทใหญ่เจ็บป่วยไม่มากมักซื้อยากินเอง ยกเว้นเมื่อเจ็บป่วยหนักหรือประสบอุบัติเหตุร้ายแรงจึงจะใช้บริการจากสถานพยาบาลของรัฐ เพราะมีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับสถานบริการบางแห่ง เช่น จำนวนคนมาก ต้องรอคิวนาน เจ้าหน้าที่พูดจาไม่ดี ทำให้แรงงานไทใหญ่ไม่ไปใช้บริการ แต่กลับไปใช้บริการสถานบริการเอกชน หรือคลินิกหรือซื้อยากินเอง ทั้งนี้ นอกจากเรื่องของการปฏิบัติต่อแรงงานแล้ว ยังมีปัจจัยในเรื่องของการสื่อสารเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เพราะการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้เวลาคุยนานมีผลทำให้ทั้งสองฝ่ายคือแรงงานแลเจ้าหน้าที่รู้สึกหงุดหงิด และปัญหาจากตัวแรงงานไทใหญ่ที่มักไม่ทราบสิทธิต่างๆ ที่มี ขาดความเข้าใจในกฎเกณฑ์ระเบียบเงื่อนไขต่างๆ ที่จำเป็น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ท้าทายในการบริหารจัดการด้านสุขภาพของคนต่างด้าวและแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย การให้ความรู้และปรับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงเป็นสิ่งสำคัญ

การเคลื่อนย้ายแรงงานของแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือการมีเครือข่ายของแรงงานที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยมาก่อน ที่มีการชักชวนเพื่อน ญาติ หรือคนในชุมชนเข้ามาทำงานด้วยและการศึกษานี้พบว่าในปัจจุบันแรงงานไทใหญ่มีการสื่อสารกันได้สะดวก โดยสื่อสารผ่านโทรศัพท์มือถือและสื่อโซเชียลมีเดียที่สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้สะดวกและเร็วขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Puwanatajit, Sarobon and Wongtip (2018) ที่พบว่าปัจจัยที่ทำให้ให้แรงงานไทใหญ่เข้ามาทำงานในตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีปัจจัยผลักดัน ได้แก่ การปกครองแบบทหารเมียนมาที่ก่อให้เกิดปัญหาการสู้รบระหว่างทหารของกองทัพเมียนมากับกองกำลังกู้ชาติไทใหญ่ การถูกบังคับให้เป็นทหาร ความยากลำบากของประชาชน กระแสนิยมของคนไทใหญ่ และปัจจัยดึงดูด ได้แก่ โอกาสในการทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าจ้างแรงงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่สูง ความต้องการแรงงานและนายจ้างไม่โกง การมีเครือข่ายญาติพี่น้องและเพื่อนที่ทำงานในอำเภอเมืองเชียงใหม่ สังคมและวัฒนธรรมรวมทั้งภาษาของจังหวัดเชียงใหม่ไม่แตกต่างกันเมียนมามากนัก และการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า นอกจากนี้ การศึกษาคั้งนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านการมีเครือข่ายแรงงานที่เคยมาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการเอาเปรียบด้านแรงงานหลายประการ รวมทั้ง เกิดขบวนการค้ามนุษย์ขึ้นหลายรูปแบบที่ทำให้แรงงานที่เข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ในช่วงก่อนๆ ต้องระมัดระวังอย่างมาก และพบว่าแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาในรุ่นหลังๆ ถูกเอารัดเอาเปรียบน้อยลงและปลอดภัยจากการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่างๆ เพราะการมีเครือข่ายชาติพันธุ์ที่เข้มแข็ง คนที่เคยเข้ามาทำงานในประเทศไทยก่อนมักมีความรู้และเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงเข้าใจกฎหมายไทยมากขึ้น มีเครือข่ายที่สามารถช่วยเหลือในเรื่องการทำงานมากขึ้น ซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นในช่วงหลังจากที่แรงงานไทใหญ่เข้ามาอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่แล้วที่มีการปรับตัวได้ดี เพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ Sorrarattichingchai, Suwan and Cheon-Aksorn (2018) ที่กล่าวว่า คนต่างด้าวได้ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้วโดยเฉพาะต่างด้าว 3 สัญชาติ คือ เมียนมา ลาว และกัมพูชาเป็นกลุ่มที่เข้ามามากที่สุดมีทั้งในกลุ่มที่เป็นแรงงานและผู้ติดตาม สำหรับต่างด้าวมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นส่วนหนึ่งเพราะประเทศไทยมีความต้องการแรงงานต่างด้าวเพื่อมาทดแทนความต้องการทางด้านแรงงานอันเป็นปัจจัยหลักในการผลิตจรรยาไปสู่อุตสาหกรรมเข้ามาและทำงานของคนต่างด้าวเพื่อการคุ้มครองดูแลให้เกิดความสงบสุขเรียบร้อยและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ การที่แรงงานไทใหญ่เลือกจังหวัดเชียงใหม่เป็นปลายทางในการเคลื่อนย้าย นอกเหนือจากความต้องการแรงงานของไทยแล้ว ยังมีในด้านความคล้ายคลึงกัน ของสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งสองประเทศ ทั้งภาษา ศาสนา และความเชื่อ ทำให้ง่ายต่อการปรับตัว อย่างไรก็ตามคนไทใหญ่มีความพยายามในการปรับตัวให้เข้ากับพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมใหม่ ในบางพื้นที่พบว่าแม้จะมีการก่อตั้งชุมชนไทใหญ่ขึ้นมาท่ามกลางสังคมใหม่ แต่ก็ไม่ได้ทำให้คนในพื้นที่รู้สึกแปลกแยกแต่อย่างใด แต่กลับอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมที่แรงงานไทใหญ่แสดงออกผ่านประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธ เช่น การจัดกิจกรรมปอยส่างลองในแต่ละปีที่สร้างสีสันให้กับสังคมเมืองเชียงใหม่ได้เป็นอย่างดี จนบางแห่งได้นำไปสู่การจัดกิจกรรมเพื่อโซวีให้กับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muenchai and Pardthaisong (2021) ที่พบว่าชาวไทใหญ่ยังคงให้ความสำคัญกับประเพณีที่สืบทอดกันมาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะงานปอยส่างลองจะเป็นบุญที่ยิ่งใหญ่ จะเห็นว่าแม้จะมีการเปลี่ยนที่อยู่อาศัยแต่ยังคงนำประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานเข้ามาในพื้นที่ด้วย พยายามรักษาและสืบทอดประเพณีที่สำคัญของตนเองต่อไป นอกจากจะรักษาประเพณีของตนแล้ว การเชิญคนในท้องถิ่นเข้าร่วมงานเหมือนกับการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า แรงงานไทใหญ่หลายคนรู้สึกถึงการถูกกีดกันทางสังคม มีความกดดันทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และกดดันในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน ด้วยมักถูกเหมารวมว่าเป็นแรงงานต่างด้าวที่อาจผิดกฎหมาย จึงทำให้แรงงานเหล่านี้ต้องระมัดระวังตัวเองตลอดเวลา ไม่กล้าไว้ใจใครง่าย ๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ เพราะกลัวว่าอาจถูกทำให้มีปัญหาด้านกฎหมายของประเทศไทย

จากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดซึ่งมีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ระหว่างรัฐฐานและภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองหลักด้านเศรษฐกิจกลายเป็นจุดหมายปลายทางสำหรับแรงงานไทใหญ่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Human Rights Documentation Unit of the NCGUB (2005) ที่กล่าวว่า “แรงงานข้ามชาติจากประเทศเมียนมามีพัฒนาการการย้ายถิ่นตั้งแต่อดีต เนื่องด้วยสถานที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ใกล้กับประเทศไทย ปัญหาภายในประเทศพม่าที่เกิดขึ้นซึ่งกระบวนการย้ายถิ่นมีทั้งปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดที่ทำให้ผู้คนในประเทศเมียนมาตัดสินใจที่จะย้ายไปยังประเทศไทย” อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติไทใหญ่ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลง กล่าวคือมีแนวโน้มการย้ายถิ่นข้ามชาติเพื่อหาโอกาสทางเศรษฐกิจและแสวงหาโอกาสที่ดีเพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตสำหรับตนเองและครอบครัว

ข้อค้นพบเกี่ยวกับความเสี่ยงของแรงงานไทใหญ่ที่อาจถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ จากสังคมที่อาศัยอยู่ พบว่าส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับแรงงานที่เข้ามาอยู่ใหม่ ยังไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงานอย่างถูกต้อง มีความรู้และมีความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมไทยน้อย รวมถึงมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานไทยไม่มากนัก กลุ่มนี้จึงเสี่ยงที่จะถูกละเมิดสิทธิได้ง่ายกว่าคนที่เข้ามาอยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่มานานแล้ว สอดคล้องกับ International Organization for Migration (2013) ที่ระบุว่าแรงงานอพยพผิดกฎหมายเป็นหนึ่งในกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิในประเทศไทย เนื่องจากแรงงานอพยพกลุ่มนี้ถูกมองข้ามจากสังคม อีกทั้งไม่ได้อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย จึงไม่สามารถแจ้งหรือเรียกร้องต่อการถูกละเมิดได้ ในงานวิจัยครั้งนี้ยังพบว่าแรงงานกลุ่มนี้ไม่มีเครือข่ายกับแรงงานไทใหญ่ที่เคยเข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่มาก่อน ทำให้ขาดคนแนะนำเกี่ยวกับการใช้ชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่ อย่างไรก็ตาม แรงงานเหล่านี้ก็มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ การที่แรงงานไทใหญ่ประสบกับปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตและปัญหาการทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จึงทำให้แรงงานไทใหญ่ต้องมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้ ไม่ว่าจะเป็นการถูกเอาเปรียบด้านค่าจ้างแรงงาน ปัญหาการสื่อสารกับนายจ้างและคนในสังคม และปัญหาด้านสุขภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sorrarattichingchai, Suwan and Cheon-Aksorn (2018) ที่พบว่าปัญหาประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติคือด้านชีวิตความเป็นอยู่ของแรงงานข้ามชาติ การใช้ชีวิต ณ ถิ่นปลายทางไม่ได้ราบรื่นเสมอไป ต้องเจอกับปัญหาอุปสรรคต่างๆ ทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือครอบครัว อาทิ ปัญหาด้านภาษา ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการทำงาน ความเสี่ยงในเรื่องสุขภาพอนามัย และการเข้าถึงการรับบริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในทรัพย์สิน ปัญหาการกระทบกระทั่งกับคนไทยในชุมชน ปัญหาด้านสวัสดิการ เช่น การเข้าไม่ถึงสวัสดิการสังคมของแรงงานข้ามชาติ นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับปัญหาในครอบครัวของแรงงานไทใหญ่เอง และเกี่ยวข้องกับสังคมที่แรงงานไทใหญ่อาศัยอยู่ที่มีการกีดกันแรงงานไทใหญ่เพราะมีความหวาดระแวงและไม่ไว้ใจ โดยเฉพาะในยุคที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงต้นปี.ศ.2563 ที่ไม่มีใครต้องการจ้างแรงงานไทใหญ่ให้ทำงาน สอดคล้องกับ Thongpan (2020) ที่กล่าวว่า ความรุนแรงที่แรงงานข้ามชาติได้รับมักพบได้ในชีวิตประจำวัน และเกิดจากการถูกรังแกจากครอบครัวแรงงานข้ามชาติ ทั้งความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางเพศ และการเจริญพันธุ์ แรงงานข้ามชาติยังถูกละเมิดสิทธิ อันเนื่องมาจากกฎหมาย นายจ้าง และชุมชน อีกทั้งแรงงานข้ามชาติยังถูกมองจากประชาชนคนไทยอย่างมีอคติ การมีแรงงานต่างด้าวเป็นจำนวนมากในสังคม ได้ก่อให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ชุมชนไทย ส่วนรัฐไทยมองแรงงานข้ามชาติอย่างหวาดกลัวในแง่ของความมั่นคง และมองว่าแรงงานข้ามชาติเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง เป็นปัญหา และจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศ ในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด-19 แรงงานไทใหญ่จึงมีการปรับตัวในด้านการใช้ชีวิตประจำวันอย่างมาก เพราะมีการจ้างงานน้อยลง เด็กที่อยู่ในวัยเรียนหนังสือก็ประสบกับปัญหาการปิดตัวของสถานที่สอนภาษาตามวัด ทำให้แรงงานส่วนหนึ่งกลับไปภูมิลำเนาคือประเทศเมียนมาเพราะไม่มีงานทำ และใช้ชีวิตอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ลำบาก

ข้อค้นพบที่น่าสนใจคือการที่แรงงานไทใหญ่ได้ใช้ประโยชน์จากสื่อโซเชียลมีเดียในการเรียนรู้และการปรับตัวในด้านการสื่อสารภาษาไทยกับคนไทย เพื่อให้สามารถสื่อสารได้เข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด โดยการเรียนรู้ภาษาไทยจากสื่อโซเชียลมีเดียทุกช่องทาง ในช่วงที่มีสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ที่เคยมีวัดหรือสถานที่สอนภาษาไทยให้กับแรงงานไทใหญ่หลายแห่งได้ปิดตัวลง แรงงานไทใหญ่ได้เรียนรู้ด้านการสื่อสารภาษาไทยด้วยตนเองผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย



สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้มีการปรับตัว เพื่อให้สามารถอยู่ในเชียงใหม่ได้ แรงงานเหล่านี้มีการพัฒนาการทำงานในจังหวัดเชียงใหม่มาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการทำงานตามแนวชายแดนก่อน แล้วขยับเข้ามาทำงานในบริเวณแถบชานเมือง จนกระทั่งเข้ามาทำงานในตัวอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยแรงงานไทใหญ่ได้มีการปรับตัวเพื่อให้ได้ทำงานที่มีรายได้ที่ดีกว่าเดิมและสามารถอยู่ในสังคมใหม่ได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ทำงานหารายได้ได้มากที่สุดและสามารถเก็บเงินเพื่อส่งเงินที่ได้จากการทำงานกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศเมียนมาได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับตัวในด้านสังคมและวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ด้านการแต่งกาย การศึกษาของบุตรหลาน การสื่อสารและภาษา สุขภาพ เศรษฐกิจ สิทธิและเสรีภาพ ทั้งนี้ แรงงานไทใหญ่ได้มีการเรียนรู้ในการปรับตัวเพื่อให้อยู่ในสังคมได้ผ่านการใช้ชีวิตประจำวัน การทำงาน เพื่อน นายจ้าง สังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่อาศัยอยู่

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ด้านองค์ความรู้ เกี่ยวกับการปรับตัว ความพยายาม และความอดทนของแรงงานไทใหญ่ที่เข้ามาอาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างความเข้าใจใจระหว่างคนในสังคมและเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม
2. ด้านการพัฒนาชุมชนและการปกครองคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยเฉพาะชุมชนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ที่ส่วนใหญ่มีแรงงานไทใหญ่อาศัยอยู่ร่วมกับคนพื้นเมือง ซึ่งแรงงานไทใหญ่เหล่านี้มีแกนนำที่แรงงานไทใหญ่ให้ความเคารพนับถือนับถือ เปรียบเสมือนผู้ใหญ่บ้านของชุมชนไทใหญ่
3. ด้านการทำงานของหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ทำงานกับแรงงานไทใหญ่ ที่มีข้อมูลด้านชุมชนและที่อยู่อาศัยของแรงงานไทใหญ่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สามารถ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับการมีเครือข่ายที่เข้มแข็งของแรงงานไทใหญ่และการมีผู้นำกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อแรงงานไทใหญ่ เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาในพื้นที่หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานไทใหญ่ทั้งในระดับพื้นที่ เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในพื้นที่ตำบล อำเภอ และจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานตำรวจสามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการพัฒนาและการกับกลุ่มแรงงานไทใหญ่หรือแรงงานข้ามชาติได้
2. ข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีการเข้ามาทำงานของแรงงานไทใหญ่ที่ใช้เครือข่ายของคนที่เคยเข้ามาทำงานก่อนแล้วชักชวนแรงงานจากประเทศเมียนมาเข้ามา เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับแรงงานไทใหญ่ในระดับภาพกว้างของประเทศ เช่น กระทรวงมหาดไทย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง สามารถนำข้อมูลจากงานวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ในด้านการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มแรงงานไทใหญ่หรือแรงงานข้ามชาติได้
3. จากข้อค้นพบเกี่ยวกับความเสี่ยงของแรงงานไทใหญ่ที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนใหญ่เกิดขึ้นกับแรงงานที่เข้ามาอยู่ใหม่หรือคนที่ยังไม่ได้จดทะเบียนแรงงานอย่างถูกต้อง ไม่มีความรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรมไทย รวมถึงกฎหมายของไทย แรงงานกลุ่มนี้มีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกละเมิดด้านต่างๆ รวมถึงการค้ามนุษย์ด้วย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในพื้นที่ควรมีโครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นแรงงานที่เข้ามาใหม่และแรงงานที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มานานมานานสัก เพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อมูลอย่างถูกต้องให้กับแรงงานด้วยกัน เครือข่ายญาติเพื่อน และคนในชุมชนที่ต้องการเข้ามาทำงานในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่และประเทศไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ประเด็นที่น่าสนใจในการทำวิจัยครั้งต่อไปเป็นเรื่องของปัจจัยที่ทำให้แรงงานไทใหญ่สามารถมีเงินเก็บสะสมได้จำนวนมากๆ เพื่อส่งกลับไปให้ครอบครัวที่ประเทศ เมียนมา ในขณะที่คนไทยเองมองว่าประเภทงานที่แรงงานไทใหญ่ทำเป็นงานที่มีรายได้ไม่น้อยและคนไทยมองข้าม

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในประเทศไทย การสื่อสาร กฎหมายแรงงาน ในกลุ่มแรงงานไทใหญ่เพื่อให้เขามีทักษะในการสื่อสารและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข และไม่ถูกเอาเปรียบและไม่เป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์จากสังคมนอกรีต

ข้อจำกัดการวิจัย

การเก็บข้อมูลกับแรงงานไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างยาก เนื่องจากแรงงานไทใหญ่มีความวิตกกังวลว่าการเก็บข้อมูลของนักวิจัยจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของแรงงาน เนื่องจากแรงงานไทใหญ่ที่ทำงานในจังหวัดเชียงใหม่มีทั้งแรงงานที่เข้ามาทำงานแบบถูกกฎหมายและแรงงานที่เข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมาย การเก็บข้อมูลจึงต้องมีการอธิบายวัตถุประสงค์การเก็บข้อมูลอย่างชัดเจน และต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลค่อนข้างนาน

References

- Eisenstadt, S. N. (1953). *Analysis of Patterns of Migration and Absorption of Immigrants In Population Studies*. London : London School of Economics.
- Foreign Workers Administration Office. (2023). *Sathiti ch̄amnuān r̄eṅṅṅān tāngdāo nai duān Karakadākhom s̄oṅṅphanhār̄oṅhoksiphok thī dai rap ‘anuyāt hai tham ngān thuā ratchā ‘ānāchak pračhamduān Phrutsachikāyon s̄oṅṅphanhār̄oṅhoksiphok [Statistic on the number of foreign workers in July 2023 who are allowed to work throughout the Kingdom of November 2023 edition]*. Bangkok : Foreign Workers Administration Office.
- Goldscheider, C. (1971). *Population, Modernization and Social Structure*. Boston : Little Brown.
- Human Rights Documentation Unit of Burma. (2005). *Burma Human Rights Yearbook 2000 : The Situation of Migrant Workers from Burma*. NCGUB Human Rights Documentation Unit. Myanmar.
- International Organization for Migration (IOM). (2013). *The Changes in the Movement of Myanmar Migrant Labors and the Impacts on Thailand*. Bangkok : IOM, Asian Research Center for Migration, Chulalongkorn University.
- McLen, M. (2012). *Dress and Tai Yai Identity in Thoed Thai, Northern Thailand (Studies in the material cultures of Southeast Asia, 18)* Bangkok : White Lotus.
- Muenchai, A. and Pardthaisong, L. (2021). *Rupbæp k̄an yai thin withī chīwit læ k̄an prap tuā khōṅ r̄eṅṅṅān chāo thai yai nai rōṅṅṅān mai præ rūp nai ‘amphœ San Kamphæṅṅ chāngwat Chīāng Mai [Migration Patterns, Livelihood and Adaptation of Tai Yai Workers in Lumber Factories in San Kamphaeng District, Chiang Mai Province]*. *Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University Journal*. 12(1),305-317.
- Nasee P. (2023). The Adaptation of Shan Youth Through Education in Thailand. *Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University*. 17(2),562-576
- Nasee. P. (2021). Adaptation of the Second Generation of Shan Migrants form Myanmar through Cultural Hybridity in Thailand. *Political Science and Public Administration Journal*. 12(1),283-306.
- Puwanatajitt, T. Sarobon, A. and Wongtip P. (2018). *Næonōm thitthāṅ k̄an yai thin khōṅ r̄eṅṅṅān khām chāt læ k̄ančhatk̄an phūā roṅṅ rap k̄an ruām klum prachākhom ‘Āsīan : koṅani suksā r̄eṅṅṅān thai yai nai ‘Amphœ Muāṅṅ chāngwat Chīāng Mai [Migration Trends in Migrant Workers and Management for an ASEAN Community Preparation: A Case Study of Tai Yai Province]*. *Chiang Mai University Journal of Humanities*. 18(2),245-276.



- Sorrarittichingchai, V. Suwan, S. and Cheon-Aksom, P. (2018). Sathānakān lāe phalok ra thop to khwām mankhong chāk kān yāi thin khōng khon tā ngōdāng nai chāngwat Samut Sākhōn [Situation and Effects of International Migration in Samut Sakhon Related to the National Security]. *NIDA Development Journal*. 58(1),123-148.
- Thongpan, S. (2020). Saphāp panhā lāe khōsanōē chōēng nayōbāi thī kiēo chō‘ong kap rāēngngān khām chāt nai prathēt Thai phon chāk kān sangkhro ngānwichai thī dai rap kān sanapsanun chāk samnakngān khana kammakān wichai hāēng chāt [Problems and Policy Recommendations Related to Transnational Migrant Workers in Thailand: The Result of Research Synthesis Supported by the National Research Council of Thailand]. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development*. 2(6),1-20.
- Uratanamane, S. (2024). *Sister Callista Roy's Adaptation Theory*. Retrieved March 2024, from <https://slideplayer.in.th/slide/14434659/>.
- Week, J. R. (1989). *Population: An Introduction to Concepts and Issues*. California : Words worth Publishing Copany.